VÃ¡ltozÃ¡sok kora 2.rÃ©sz

Contributed by SebestyÃ©n GÃ¡bor
2004. October 17. Sunday 17:28
Last Updated 2007. November 19. Monday 20:42

There are no translations availableA cikksorozat mÃ¡sodik rÃ©szÃ©ben az Ã¡talakulÃ¡s katonai oldalÃ¡t ismerhetitek meg.

2. rÃ©sz

A cikk elsÅ‘ rÃ©szÃ©ben az Ã¡tmenet gazdasÃ¡gi oldalÃ¡rÃ³l volt szÃ³. Itt a mÃ¡sodik rÃ©szben a katonai vonatkozÃ¡srÃ³l szeretnÃ©k rÃ¶viden Ã-rni. Mint azt az elsÅ‘ rÃ©szben Ã-rtam, a gÅ‘zgÃ©p a 19. szÃ¡zad elejÃ©n Ã©rte el azt a fejlettsÃ©gi szi hajÃ³kba lehessen Ã©pÃ-teni Å‘ket.

Utaltam arra is, hogy az 1810-20-as Ã©vekben mÃ¡r rÃ¶vidtÃ¡von vagy partkÃ¶zelben alkalmaztÃ¡k a gÅ‘zhajÃ³t Ã©s a szÃ¡zad 40-es Ã©veiben mÃ¡r megkezdÅ‘dÃ¶tt a rendszeres utasforgalom az Ã³ceÃ¡n kÃ©t partja kÃ¶zÃ¶tt. Katonai vonatkozÃ¡sban viszont az Ã¡tmenet kezdete â€“ bÃ¡rmennyire is meglepÅ‘ â€“ nem volt gyors. A vÃ¡ltozÃ¡s maga pedig nem kÃ¶thetÅ‘ csak a gÅ‘zgÃ©p megjelenÃ©sÃ©hez, hanem Ã¶sszefonÃ³dik azzal a tÃ¶rekvÃ©ssel, hogy a hadihajÃ³kat sebezhetetlennÃ© tegyÃ©k ellenfÃ©llel szemben. LÃ¡ssuk hogy tÃ¶rtÃ©nt ez !A 18. szÃ¡zad vÃ©gÃ©re a nagy flottÃ¡k gerincÃ©t a fÃ¡bÃ³l Ã©pÃ¼lt sorhaj egy modernebb kifejezÃ©ssel Ã©lve, csatahajÃ³k) alkottÃ¡k. Ezek kÃ¶zÃ¼l a legnagyobbak 100-120 Ã¡gyÃºval voltak felszerelve Ã©s vÃ-zkiszorÃ-tÃ¡suk elÃ©rte az 1200-1800 tonnÃ¡t. A tengeri Ã¼tkÃ¶zetek pedig egy akkor mÃ¡r kÃ¶zel kÃ©t Ã©vszÃ¡zados taktika szerint zajlottak. Vagyis az azonos sebessÃ©gÅ± Ã©s fegyverzetÅ± hajÃ³k, egymÃ¡s mÃ¶gÃ¶tt sorban haladva (innen ered a sorhajÃ³ elnevezÃ©s is), jobb vagy baloldali Ã¼tegeikkel harcoltak. Gyakran egÃ©sz nemzetek lÃ©te vagy nemlÃ©te fÃ¼ggÃ¶tt ezeknek az ÃºszÃ³ erÅ‘dÃ¶knek az Ã¶sszecsapÃ¡sÃ¡tÃ³l. Ugyanakkor ezek a sorhajÃ³k jelentettÃ©k hajÃ³Ã©pÃ-tÃ©snek azt a fokÃ¡t is, melyet a fa konstrukciÃ³ mÃ©g megengedett. A gÅ‘zgÃ©p Ã©s vele egyÃ¼tt a gÃ©pgyÃ¡rtÃ kohÃ¡szat fejlÅ‘dÃ©se aztÃ¡n alig 20 Ã©v alatt vÃ©get vetett a fa hadihajÃ³k Ã©pÃ-tÃ©sÃ©nek Ã©s vÃ¡ltozÃ¡st hozott a hadvis is.Mint azt fentebb Ã-rtam, az Ã¡tmenet kezdete nem volt olyan gyors, mint a kereskedelmi hajÃ³zÃ¡sban. Az elsÅ‘, vitorlÃ¡val Ã©s gÅ‘zgÃ©ppel hajtott, hadihajÃ³k a 19. szÃ¡zad 50-es Ã©veiben jelentek csak meg. SÅ‘t ! 1859 volt az az Ã©v, mikor az elsÅ jelentÅ‘s vÃ¡ltozÃ¡s tÃ¶rtÃ©nt.Ekkor jelent meg az elsÅ‘ â€žpÃ¡ncÃ©losâ€• hajÃ³, a francia Gloire.Az idÃ©zÅ‘jel indokolt, mert m hajÃ³test fÃ¡bÃ³l volt Ã©s ezt burkoltÃ¡k be 120 mm vastag vaslemezekkel. Az angolok, akik hozzÃ¡szoktak ahhoz, hogy a KirÃ¡lyi HaditengerÃ©szetnek nincs vetÃ©lytÃ¡rsa, kezdetben megdÃ¶bbentek. De mÃ¡r egy Ã©v mÃºlva vÃ-zrebocsÃ¡ottÃ¡k a Varrior nevÅ± hadihajÃ³t (a hajÃ³rÃ³l egyÃ©bkÃ©nt, mely ma mÃºzeum, ezen a cÃ-men lÃ¡thatÃ³ pÃ¡r kÃ©p: www.hmsvarrior.o Ha szabad egy kissÃ© szÃ-npadias kifejezÃ©ssel Ã©lnem ez mÃ©rfÃ¶ldkÅ‘ volt a hadihajÃ³ Ã©pÃ-tÃ©sben. A hajÃ³test ugyani teljes egÃ©szÃ©ben kovÃ¡csoltvasbÃ³l kÃ©szÃ¼lt. A Varrior-hoz hasonlÃ³ pÃ¡ncÃ©lozott (vagy mÃ¡s kifejezÃ©ssel: vÃ©rtezett megjelenÃ©se jelentette a fa hadihajÃ³ Ã©pÃ-tÃ©s vÃ©gÃ©t. A be nem fejezett hajÃ³kat is pÃ¡ncÃ©lborÃ-tÃ¡ssal lÃ¡ttÃ¡k el.Az Ã¼tkÃ¶zetre, melyben gÅ‘zgÃ©ppel hajtott pÃ¡ncÃ©los hajÃ³k vettek rÃ©szt, 1862 mÃ¡rcius 8.-Ã¡n kerÃ¼lt sor az amerikai polgÃ¡rhÃ¡borÃºban. A Virginia Ã©s Monitor nevÅ± hajÃ³k Ã¶sszecsapÃ¡sa Ã³riÃ¡si feltÅ±nÃ©st keltett. Mivel, noha a Monitor meghÃ¡trÃ¡lÃ¡sra kÃ©nyszerÃ-tette a VirginiÃ¡t, egyik hajÃ³ sem szenvedett sÃºlyos sÃ©rÃ¼lÃ©st, ezzel is bizonyÃ-tva a pÃ¡nc elÅ‘nyÃ©t a fÃ¡val szemben.MÃ¡srÃ©szt Ãºj taktika szÃ¼letett a tengeri hadiselÃ©sben (noha kiteljesedÃ©sÃ©re mÃ©g vagy kellett vÃ¡rni). A Virginia ugyanis mÃ©g a rÃ©gi mÃ³don oldalÃ¼tegekkel volt felszerelve, Ã-gy tehÃ¡t harc kÃ¶zben csak Ã¡gyÃºinak egy rÃ©szÃ©t tudta hasznÃ¡lni. A Monitor kÃ©t lÃ¶vegÃ©t viszont mÃ¡r forgathatÃ³ pÃ¡ncÃ©ltoronyba Ã©pÃ-tettÃ© hajÃ³, haladÃ¡si irÃ¡nyÃ¡tÃ³l fÃ¼ggetlenÃ¼l, folyamatosan tÅ±z alatt tudta tartani cÃ©lpontjÃ¡t.1862 azÃ©rt is jelentÅ‘s Ã©v, me ekkor bocsÃ¡ottÃ¡k vÃ-zre az elsÅ‘ vitorlÃ¡zat nÃ©lkÃ¼li hadihajÃ³t, az angol Devastation-t, melynek hatÃ³sugara elÃ©rte a 300 tengeri mÃ©rfÃ¶ldet. Az 1860-as Ã©vek vÃ©gÃ©n Ã©s a 70-es Ã©vek elejÃ©n megkezdÅ‘dÃ¶tt a pÃ¡ncÃ©los hajÃ³kbÃ³l Ã¡llÃ³ Ã©pÃ-tÃ©se. Ã•m ezek a flottÃ¡k egÃ©szen az elsÅ‘ vilÃ¡ghÃ¡borÃºig nem jÃ¡tszottak jelentÅ‘s szerepet a helyi hÃ¡borÃºkban.E Ã©rdemel az 1866 jÃºlius 20.-Ã¡n Lissa szigetÃ©nÃ©l vÃ-vott tengeri csata, ahol az osztrÃ¡k-magyar flotta megverte az olaszokat. A mÃ¡sik jelentÅ‘s Ã¼tkÃ¶zet mÃ¡r a 20. szÃ¡zadban 1905 mÃ¡jus 27.-Ã©n zajlott Csuzima szigetÃ©nÃ©l, melyben a japÃ¡nok szÃ©tvertÃ©k az orosz flottÃ¡t. VÃ©gÃ¼l a pÃ¡ncÃ©los hajÃ³k Ã©pÃ-tÃ©sÃ©nek csÃºcsa Ã©s egyÃºttal a hadihajÃ³ korszakÃ¡nak kezdete pedig 1906 volt, mikor vÃ-zrebocsÃ¡ottÃ¡k az angol Dreadnought nevÅ± hajÃ³t.